

A KULTURÁLIS TEVÉKENYSÉGEK HATÁSA AZ ÉLETMINŐSÉGRE

GONDOS BORBÁLA¹ - HERCZ ÁGNES²

Összefoglalás:

A kulturális és szórakoztató tevékenységek fontos szerepet játszanak mindennapi életünkben és az utazásaink során is. Ide tartoznak többek között a mozi látogatások, színházi előadások megtekintése, koncerteken, múzeumi programokon, rendezvényeken, fesztiválokon való részvételek.

A kutatásunk célja, ezeknek a kulturális- és szórakoztató tevékenységeknek, valamint az életminőségünkre gyakorolt hatásaiknak a felmérése. Az összesített értékelésen túl megpróbáljuk megkeresni azokat a kulturális tevékenységeket, melyek motivációs szerepe az utazási döntésekben a legerőteljesebb, illetve azokat, melyek az életminőség alakításában a legnagyobb szerepet játsszák.

Az életminőség vizsgálata napjainkban kiemelt fontosságú, egyre több kutatás készül ebben a témában. A tanulmányunkban szereplő kulturális tevékenységek hatásának vizsgálata az életminőségre és az utazási motivációkra úttörő jelentőségű.

Kulcsszavak:

kultúra, életminőség, kulturális tevékenység, utazási motiváció

Summary:

The cultural and leisure activities play an important role in our everyday life and in travel motivation as well. These include visiting to the cinema and theater, participate in concerts, museum programs, events and festivals. The aim of our research is to measure the effects of these cultural and entertainment activities on quality of life. The overall assessment we try to find those regular cultural activities too, which have the most powerful motivational role, and those that play major role in the shape of the quality of life. The research of quality of life plays nowadays a major role, more and more research is made on this topic. The examination of the impact of cultural activities on our quality of life and on travel motivations is pioneering.

Keywords:

culture, quality of life, cultural activity, travel motivation

Bevezetés

A kulturális és szórakoztató tevékenységek fontos szerepet játszanak mindennapi életünkben és az utazásaink során is. Ide tartoznak többek között a mozi látogatások, színházi előadások megtekintése, koncerteken, múzeumi programokon, rendezvényeken, fesztiválokon való részvételek.

A kutatásunk célja, ezeknek a kulturális- és szórakoztató tevékenységeknek, és az életminőségünkre gyakorolt hatásaiknak a felmérése. A kutatás során arra is választ kerestünk, hogy a mindennapjaink életminőségének alakításában milyen szerepet játszanak ezek a tevékenységek illetve, hogy az utazási élményt, az utazáshoz kötődő életminőséget milyen módon befolyásolják a kulturális aktivitások. Az összesített értékelésen túl megpróbáljuk megkeresni azon rendszeresen végzett kulturális tevékenységeket is, melyek motivációs szerepe a legerőteljesebb, illetve azokat, melyek az életminőség alakításában a legnagyobb szerepet játsszák.

¹ Főiskolai adjunktus, Harsányi János Főiskola, Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola PhD-hallgatója, e-mail: gondos.borbala@hjf.hu.

² Főiskolai docens, Harsányi János Főiskola, a Pécsi Tudomány Egyetem, Természettudományi Kar, Földtudományok Doktori Iskola PhD-hallgatója, e-mail: hercza@hjf.hu.

Az életminőség vizsgálata napjainkban kiemelt szerepet játszik, egyre több kutatás készül ebben a témában, a turizmus és életminőség kapcsolatának elemzése pedig egyre fontosabb kutatási téma nemcsak külföldön, hanem hazánkban is. A tanulmányunkban szereplő kulturális tevékenységek hatásának vizsgálata az életminőségre és az utazási motivációkra úttörő jelentőségű ebben a témában.

Kultúra és életminőség fogalmának értelmezése és a két tényező összefüggése

Kutatásunk során kiemelt szerepet szántunk a kultúra és az életminőség vizsgálatának, így a két fogalom tisztázása elengedhetetlen.

Kultúra fogalma és szerepe az utazásokban

A kultúra szót már sokan sokféleképpen megfogalmazták, többféle megközelítése és értelmezése is létezik, mind szociológiai, antropológiai és pszichológiai szempontból. Mai értelemben viszonylag új fogalomnak számít, de már az ókorban is használták. Eredeti jelentése megmunkálni, földet művelni, később már az emberek kiművelését jelentette. A 19. szd. elején nagyobb emberi csoportokra, tehát a társadalom egészére kezdték el használni a kultúra kifejezést (Márkus 1992; Williams 1998:28-30; Wessely 1998:7-9)

A kultúra fogalmi meghatározásánál Andorka Rudolf szemlélete állt hozzánk legközelebb, aki a kultúra fogalmába tartozónak tekinti nemcsak és nem is elsősorban az irodalmi, művészeti, zenei alkotásokat, azok ismeretét és élvezetét, hanem egyrészt az emberek alkotta tárgyakat (pl. épületek), másrészt és főképpen a társadalom viselkedési szabályait, normáit az azokat alátámasztó értékeket, a hiedelmeket, a vallást, továbbá a hétköznapi és tudományos ismereteket, végül pedig magát a nyelvet. Tehát a kultúra anyagi, kognitív és normatív elemekből áll, vagyis tárgykból, tudásból, továbbá értékekből és normákból (Andorka, 2006). Látható, hogy a felsorolt tényezők mindegyike kapcsolatban áll a kultúrával, illetve a legtöbbjük egy-egy turisztikai termék kapcsán is megemlíthetnénk.

A kultúra és turizmus kapcsolata nagyon sok aspektusból vizsgálható. A helyi lakosság kultúrája meghatározza az ott lakók életét, és vonzerővel bír a máshonnan érkező turisták számára. A helyi kultúra jelentősége az utazások során még abban az esetben sem elhanyagolható, ha nem ez jelenti az utazás fő motivációját. Erre jó példa a mediterrán országok esete, ahol a az üdülőturizmus mellett a kulturális turizmus is megjelenhet kiegészítő motivációként az utazások alkalmával.

A kulturális utazások azonban sok esetben önálló motivációként is megjelenhetnek, ekkor beszélünk kulturális turizmusról.

A kulturális turizmus fogalma eléggé összetett, így többen többféleképpen fogalmazzák meg, melyek sok esetben nem egyeznek meg egymással (Csapó-Matesz, 2007).

A kulturális turizmus fogalmára a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában leírtakat vettük alapul, melyet a Kulturális Turizmusfejlesztési Stratégiában is használtak azaz: „a kulturális turizmus olyan piacképes turisztikai termék, amely iránti kereslet fő motivációja az anyagi- (tárgyi) és szellemi értékek megismerése”³

Kulturális turizmus formáit tekintve leginkább a következők tartoznak ide: körutazás, városlátogatás, bor,- és gasztronómia turizmus, fesztiválok, rendezvények, múzeumlátogatás, várak és kastélyok, folklór, világörökségek.

³ Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2005-2013

A kulturális turizmus jelentőségét a Magyar Turizmus Zrt. is felismerte, éppen ezért a legutóbbi két tematikus évét, e téma keretében hirdette meg. Így lett a 2009-es év a Kulturális Turizmus Éve, majd 2010-ben a Fesztiválok Évét „ünnepelethettük”. A belföldi utazások 53,3%-ánál játszott szerepet a kultúra, mint motiváció illetve a megkérdezettek 43,6%-a tervez kimondottan kulturális célú utazást egy éven belül (Magyar Turizmus Zrt, 2010).

A kulturális turizmus hatásai

A kulturális turizmussal azonban nem csak azért kell foglalkozni, mert az utazások több mint felénél a desztináció kulturális kínálata jelentős szerepet játszik a döntési folyamatban, hanem mert hatásai a környezetre igen összetettek. Ezekből mutat be néhányat az 1. Ábra.

1. ábra

A kulturális turizmus hatásai

Pozitív hatások	Negatív hatások
♦A regionális kultúra fejlődése	♦A kultúra kommercializálódása
♦Természeti környezet védelme	♦Környezetrombolás
♦Tájegységek idegenforgalmi kiemelése	♦Környezetidegen idegenforgalmi befektetések
♦Tájba illő korszerű építészet	♦Tájidegen építészet
♦Helyi hagyományok, kultúra erősítése	♦Túlzott turistaforgalom kis területre koncentrálnak
♦Nem szezonális, kitolhatja a turisztikai szezont	♦Mellérendelt szerepet tölt be (package igény)
♦Fenntartható turizmus egyik formája lehet	♦Konfliktus forrás

Forrás: Horváth A. 1999

A kulturális turizmus pozitívumai közül leginkább a regionális kultúra fejlődése és a helyi hagyományok erősítése, védelme emelhető ki. Mivel nagyon sokan a helyi egyedülálló kultúra, folklór miatt látogatnak el egy adott desztinációba, az eltűnőben lévő kultúrák újjáéledhetnek, illetve a helyiek sokkal nagyobb hangsúlyt fektethetnek megőrzésükre, a bennük rejlő turisztikai motivációs hatás miatt. Fontos lenne, hogy a fiatalok perspektívát lássanak a kultúra megőrzésében, és ne kelljen attól tartani, hogy a generációváltással a korábbi értékek, hagyományok is feledésbe merülnek.

Negatív hatásként mindenképpen a kultúra kommercializálódását kell megemlíteni, mely azt is jelenti, hogy a turistának fogyaszthatóvá kell tenni a hagyományokat, szokásokat, rövidített „show”-kká alakítva azokat. Ez konfliktusokat is szülhet a helyi lakosság és a turisták között.

Ha a kulturális turizmust vizsgáljuk az állapítható meg, hogy nem csak szezonális programokat, attrakciókat takar, hanem vannak, olyan helyszínek, amiket egész évben lehet látogatni, így az időbeli koncentráció, nem érvényesül olyan mértékben, mint az üdülőturizmusnál. A turisták típusai sok mindent meghatároznak, egyrészt a motivációt, mely nagyon sokféle lehet, az aktivitást, hogy mennyire szeretne eseményeken részt venni, vagy

egész nap pihenni, a szolgáltatás minőségét és a helyi lakossághoz való alkalmazkodást. Akik kulturális céllal utaznak egy adott helyre, azok elfogadóbbak egy másik kultúra iránt, hisz pont emiatt keltek útra. A demográfiai tényezők szintén befolyásolják, hogy a turisták hogyan viselkednek egy adott helyen, mi az, ami érdekli őket. Általánosságban elmondható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők, idősebbek, szellemi foglalkozásúak, városiak fogékonyabbak a helyi kultúra iránt.

A kulturális turizmus szerepét és fontosságát számos hazai és nemzetközi felmérés is alátámasztja, amelyekből megállapították többek között azt is, hogy a németek és az osztrákok kivételével az európai utazóknál a legfontosabb motivációs szempont a kultúra, a táj és az emberek. Egy 11 EU tagországban készített felmérés szerint az utazások 25%-a kulturális motivációjú, amelynek 65%-a múzeumokra, 40%-a a kulturális örökség területére, 30%-a galériákra, míg 12%-a fesztiválokra vonatkozik (Szabó, 2005; Sulyok, 2005).

Az életminőség fogalma és kapcsolata a turizmussal

Az életminőség fogalmát már többen próbálták meghatározni az egyes tudományágakban, ezért nem lehet egy egységes definíciót találni rá (például Godfrey, Veenhoven és Diener fogalmi meghatározása), de a közös bennük, hogy több tényezőtől áll, és több tényező is befolyásolja (gazdaság, politika, társadalom).

Maga az életminőség fogalmának megjelenését Pigou-nak köszönhetjük. Ezt a kifejezést már 1920-ban használta, mégis az 1950-es években terjedt el szélesebb körben.

A turizmus egy olyan tevékenység, mely során a látogatók élményeket szerezhetnek (többségében pozitív), mely során aktív részeseivé válnak cselekedeteiknek. Ez a fajta élmény többszöri utazás során fokozódhat, az élettel való elégedettséghez hozzájárulhat, ezáltal Veenhoven (2003) szerint pedig az utazás a boldogság tudatosulásához vezethet. A megszokott környezetből való kiszakadást sokan vállalják annak érdekében, hogy a szabadidejüket megfelelően tudják eltölteni, élményeket szerezzenek, melyek boldogságuk forrásává válhat, illetve hozzájárulhatnak az életminőség kedvező mutatóihoz. Az utazások alkalmával szerzett élmények két turisztikai termék kapcsán élhető át leginkább: a szabadidő,- és hivatásturizmus. Az utazásnak tehát jelentős élettani hatásai vannak, mind regenerálódás, vagy a különböző turisztikai termékek fogyasztása kapcsán (Michalkó, 2010)

A kultúra és az életminőség kapcsolata

Az előzőekben láthattuk, hogy hogyan kapcsolódik össze a kultúra és a turizmus, melynek egyik megnyilvánulási formája a kulturális turizmus. Az életminőség és turizmus kapcsolatát szintén tárgyaltuk, mely tényezők összefüggésének vizsgálatára több kutatás is készült már hazánkban (TUTSZ a TRQL index kidolgozása kapcsán, illetve ennek kiegészítése (Gondos, 2011).

A TRQL indexhez készült felmérés adatai kapcsán a mélyebb elemzéséhez, több hipotézis is megfogalmazásra került. A harmadik hipotézis szerint, a megszokott környezetből való kiszakadás (elutazás máshova, akár több napra), boldogabbá teszi az egyén életét. Ez az állítás a feltett kérdésekre adott válaszokból bizonyítást nyert. Az új dolgok megismerése pozitívan hat a boldogságra, az utazás szintén pozitívan befolyásolja azt, illetve a megszokott környezetből való kiszakadás is jelentős tényező ebből a szempontból. Ennél a kérdésnél az utazás teszi boldoggá az adott személyt. Siófok és Eger válaszadóinak jelentős része a rokonok, barátok, ismerősök meglátogatását és a vízparti kirándulást tették az első helyek

egyikére, tehát ez okoz számukra a legnagyobb örömet, melyet a városlátogatás és az ismeretbővítés követ.

A TRQL index kiszámításához létrehozott kérdőív 18. kérdése a megkérdezettek közérzetére vonatkozott, attól függően, hogy az adott településen a szolgáltatásoknak milyen a színvonala. Eger és Siófok esetében a legjobban a közterületek rendezettségének színvonala határozta meg a helyiek közérzetét, ugyanakkor érdekes, hogy ugyanez az egrieknél nagy százalékban a negatív oldalon is előfordul (a településen belüli közlekedés is az egrieknél jelenik meg legnagyobb arányban a pozitív és negatív oldalon egyaránt). Fontos tényező még a rendezvények választéka, száma és a település megközelíthetősége, mely szintén javítja a lakosság közérzetét. Az egriek jelölték meg leginkább a látnivalók számát, színvonalát, mely érthető, hisz ebben a városban több a kulturális vonzerő. (Gondos, 2011).

A fentebb vizsgált állítások és eredmények ismeretében megállapítható az a tény, hogy a turizmus és az adott település szolgáltató szférája jelentősen befolyásolja a helyi lakosság életminőségét. Látható, hogy a város jellegétől, típusától is függ, hogy a helyi lakosok miképpen értékelik a rendelkezésre álló szolgáltatásokat (mivel Eger a kulturális vonzerőről a legismertebb, így érthető, hogy a lakók ezeket jelölték meg, mint közérzetet befolyásoló legfontosabb tényezők).

A kultúra mindig is fontos szerepet játszott az emberiség történetében. Az ókorban több kulturális attrakció miatt is útra keltek, amiket akkor még nem kifejezetten nevezetesség céljából építettek (pl. a Gízai piramisok, kegyhelyek, zarándokhelyek) vagy ide sorolható a kulturális események meglátogatása is, mint például az irodalmi, színházi rendezvényeken való részvétel. A későbbiekben ezek kiegészültek a különböző régészeti, történelmi emlékhelyek, történelmi korokat idéző épületek (pl. kastély, palota), és a különféle rendezvények, fesztiválok, események meglátogatásával. Ezeket a vonzerőket a kulturális turizmus, örökségturizmus, városlátogatás és körutazás keretén belül lehet megtekinteni.

A kulturális motivációval utazókról ugyanaz elmondható, mint más turisztikai motivációval utazók esetében, mégpedig az, hogy gazdagabb lesz az életük az átélt élmények hatására. Ezek az élmények lehetnek pozitívak vagy negatívak (előbbi szerencsére nagyobb %-ban jellemző), ami a hétköznapi életbe való visszatérés során azt eredményezheti, hogy elégedettebbé, kiegyensúlyozottabbá, boldogabbá válhat az ember az utazás alatt és után. Ez a fajta elégedettség pedig az életminőség növekedését is eredményezheti. A pozitív élmények hatására újabb és újabb utazásra kerülhet sor mely, még inkább képes pozitív irányba befolyásolni az életminőség alakulását.

Ebből az összefüggésből egyértelműen látható, hogy az utazás pozitív hatással lehet az egyén életére, ezáltal életminőségére. Azt, hogy ezt melyik turisztikai termék által képes átélni az itt másodlagos dolog, a lényeg a minél több pozitív élmény szerzése, mely az étellel való elégedettséget eredményezheti, ami mindenképpen kihat magára az egyén életminőségére.

A kulturális tevékenységek hatása az életminőségre és az utazási motivációkra – Kutatás

A kutatás módszertana

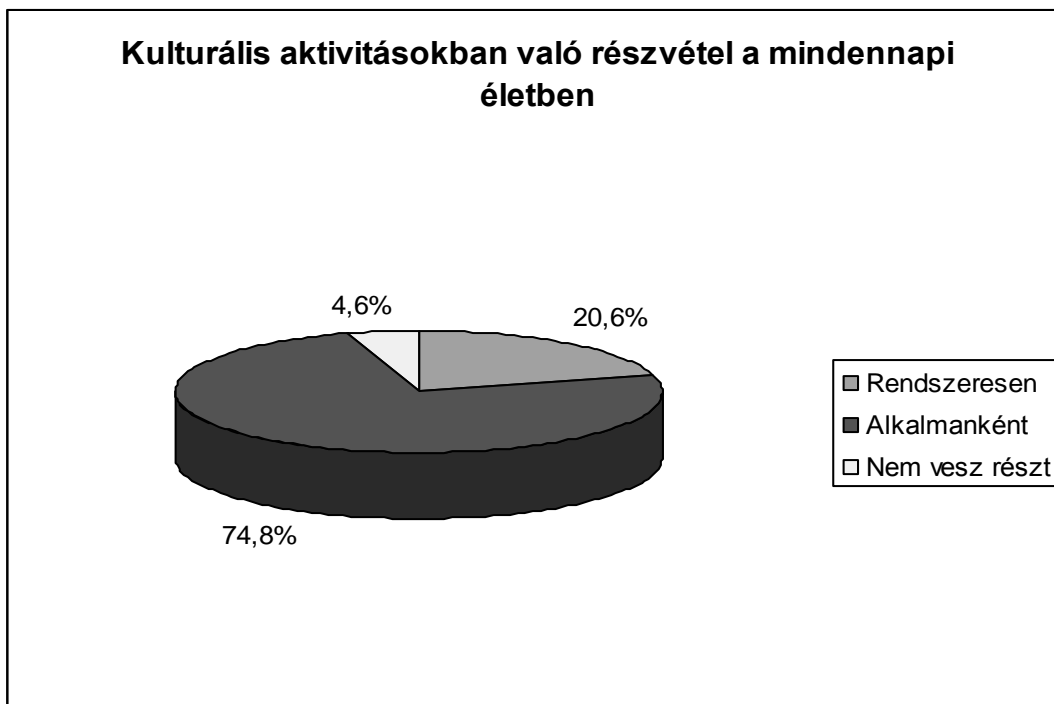
Kutatásunkat kvantitatív módszerrel végeztük, kérdőíves megkérdezéssel, mely során törekedtünk a reprezentativitásra, mind korosztály mind lakóhely tekintetében. Az alapminta 440 fő volt, melyből 414 értékelhető kérdőív született. A kutatásra 2011 februárjában került sor, melyben a Harsányi János Főiskola turizmus szakos hallgatói voltak segítségünkre. Kutatásunkat megelőzően, már rendelkezésre állt 800 kitöltött kérdőív, melyet az életminőségre vonatkozó kérdésekkel egészítettünk ki.

A kérdőívvel felmértük a legfontosabb kulturális- és szórakoztató tevékenységeket továbbá hatásukat az utazási szokásokra és az életminőségre nézve. Ezekon kívül megpróbáltuk megkeresni azon rendszeresen végzett kulturális tevékenységeket is, melyek motivációs szerepe a legerőteljesebb, illetve azokat, melyek az életminőség alakításában a legnagyobb szerepet játsszák.

A kutatás eredményei

A kutatásunk eredményeihez felhasználtunk egy 2009-2010-ben készült felmérést (Hercz, 2011), melyből a következő megállapításokat tehetjük. A kulturális tevékenységekről egyértelműen megállapítható, hogy a válaszadók igen nyitottak és fogékonyak ezen tevékenységek iránt, hiszen a megkérdezettek 90%-a vesz részt a lakóhelyén különböző kulturális tevékenységekben, 80%-uk rendszeresen, míg 20%-uk alkalmanként. A kultúra, mint motivációs tényező szintén nem elhanyagolható a megkérdezettek életében és utazási döntéseiben, hiszen a válaszadók 75%-a azt mondta, hogy szokott utazni olyan célból, hogy utazási során kulturális/szórakoztató tevékenységekben, programokban vegyen részt. A kulturális tevékenységek megjelenése az utazások során kimutathatóan korrelál a mindennapi életben végzett szabadidős tevékenységekkel, azaz aki otthon fontosnak tartja a kulturális aktivitásokat, az az utazási alatt is szívesebben veszi igénybe az ilyen jellegű szolgáltatásokat.

2. ábra

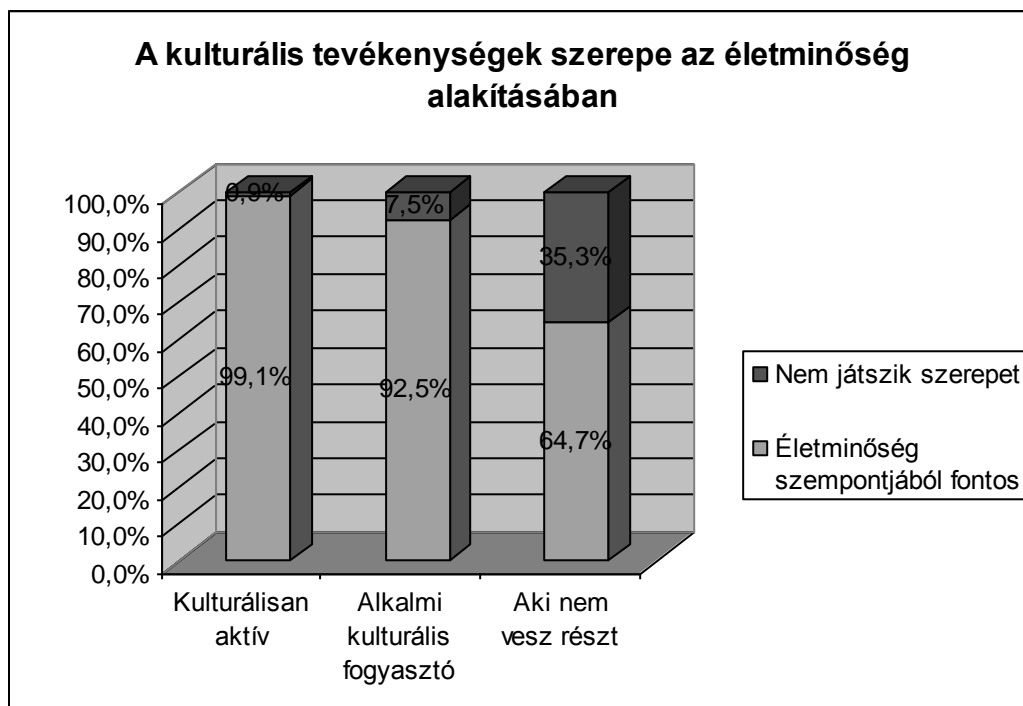
Forrás: saját szerkesztés

A fenti ábrán látható, hogy a megkérdezettek legnagyobb százaléka (74,8%) leginkább alkalmanként vesz részt kulturális tevékenységekben a mindennapok során, míg rendszeresen 20,6% teszi ugyanezt. Ebből következhet az is, hogy az egyes kulturális tevékenységek árai viszonylag magasak, melyeket nem tud mindenki megfizetni, illetve nem olyan gyakran.

Mindenesetre pozitív tény az, hogy a megkérdezettek csupán 4,6%-a az, aki nem szokott mindennapjaik során részt venni a kulturális programokon.

Összességében elmondható, hogy a megkérdezettek 95,4%-a az, aki valamilyen módon részt vesz a kulturális élethez tartozó programok valamelyikén. A mindennapi életben a leggyakoribb kulturális tevékenységek az alábbiak: mozi látogatás, koncert, zenés szórakozóhelyek, szabadtéri fesztivál, táncos szórakozóhelyek. Ezeknek az életminőségre gyakorolt hatásait külön is értékeljük.

3. ábra

Forrás: saját szerkesztés

Kutatásunk középpontjában az áll, hogy az egyes kulturális tevékenységek milyen hatással vannak az adott egyén életminőségére. A 3. ábrán látható, hogyan vélekednek azok erről, akik kulturálisan aktívak, alkalmanként vesznek részt, vagy egyáltalán nem vesznek részt kulturális eseményeken.

Ahogy az ábrán is látható a kulturális aktivitás csökkenésével az életminőség szempontjából való fontosság is alacsonyabb százalékot képvisel. A kulturálisan aktívak szinte kivétel nélkül úgy gondolták, hogy a kulturális tevékenységeken való részvétel fontos az életminőség alakításának szempontjából. Az alkalmi fogyasztók is több, mint 90%-ban jelölték meg az életminőség fontosságát ebben a témakörben, míg akik, nem vesznek részt semmilyen kulturális eseményen, 64,7%-a gondolta úgy, hogy egyébként ezeken az eseményeken való részvétel hatással van az egyén életminőségére, tehát a kulturálisan passzívak is úgy vélik, hogy ez egy fontos tényező lehetne a mindennapjaik életminőségének alakításában.

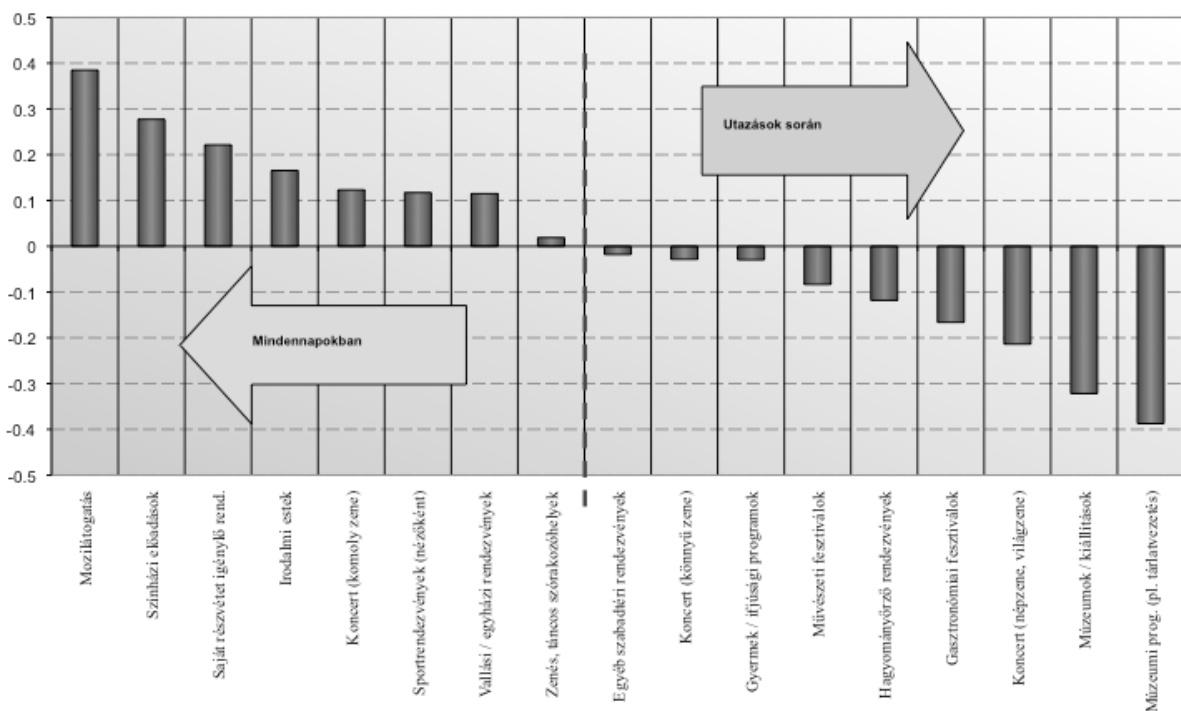
Véleményünk szerint mindenképpen fontos tényező lehet az emberek életében az, ha különböző kulturális programokon vesznek részt. Ezek eltérő típusú tevékenységek lehetnek, melyek közül bárki megtalálhatja azt az elfoglaltságot, mely számára érdekes, vonzó, jól érzi magát tőle, ezáltal boldogabbá válhat, ami egyértelműen hatással van az egyén életminőségére, mely akár hosszú távú hatásként fokozódhat. Ez a fajta érzés akár azt is

eredményezheti, hogy a lehetőségekhez képest próbálnak, minél több olyan kulturális tevékenységen részt venni, mely boldoggá, elégedetté teszi őket. Jól látszik az összefüggés a részvételi hajlandóság és a tevékenység megítélése között.

A következő ábra azt szemlélteti, melyek a leggyakrabban megnevezett kulturális tevékenységek, és hogy ezek közül melyek azok, amelyek szignifikánsan inkább a mindennapjainkhoz kötődnek, illetve melyek azok, melyeket leginkább az utazások során veszünk igénybe. Az ábra középpontjában találhatóak azok a tevékenységek, melyeket helytől / időtől függetlenül egyaránt szívesen végzünk. Ide sorolhatjuk a zenés, táncos szórakozóhelyek látogatását szabadtéri rendezvényeken, könnyűzenei eseményeken való részvételt, illetve a kisgyermekesek és a fiatalok otthon és az utazások során is keresik a korban nekik szóló programokat.

4. ábra

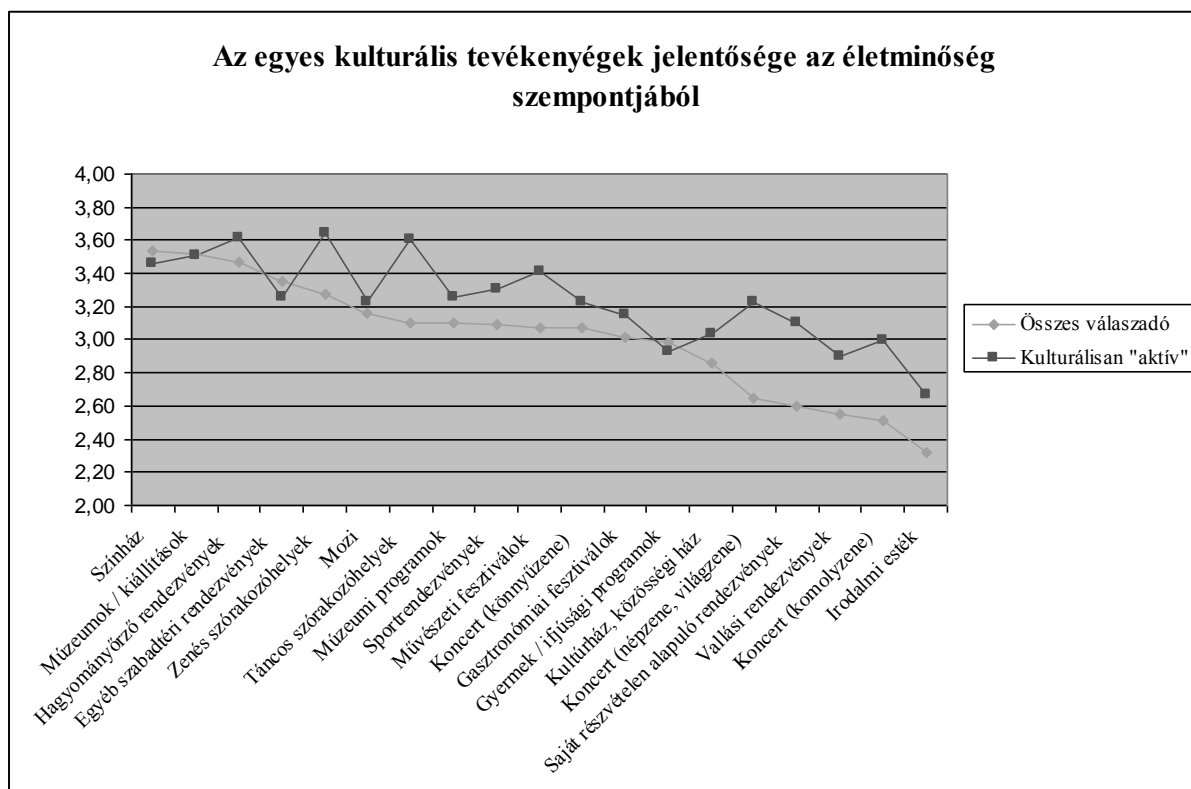
A rendszeresen igénybe vett kulturális tevékenységek a mindennapokban és utazáskor

Forrás: saját szerkesztés

Ezzel szemben elsősorban utazásaik alkalmával keresik fel az adott desztinációra jellemző múzeumokat és kiállítóhelyeket, vesznek részt szervezett múzeumi programokon, hallgatnak népzenei, világzenei (helyi) koncerteket és keresik a helyi, tájjellegű gasztronómiai események kavalkádját. Ebben egyértelműen az újdonság felfedezése és a nyitottság érhető tetten (Hercz, 2011).

5. ábra

Forrás: saját szerkesztés

A 5. ábrán külön szemléltettük az egyes kulturális tevékenységeket, illetve azt, hogy ezeknek milyen szerepe van az életminőség alakításában. Külön vizsgáltuk azt, hogy hogyan vélekedik erről az összes válaszadó, illetve azok, akik kulturálisan aktívak, tehát rendszeresen részt vesznek az egyes kulturális programokon.

Látható, hogy az összes válaszadó általában kevésbé fontosnak ítéli meg az egyes tevékenységeket az életminőség szempontjából, mint azoknál, akik az adott tevékenységet rendszeresen végzik. Abban mindkét „csoport” véleménye megegyezik, hogy a „legértékesebb” kulturális tevékenységek közé tartozik a színház, múzeum/kiállítások, míg a legkevésbé preferált program mindkét esetben az irodalmi est, mely az összes válaszadó és a kulturálisan aktívak véleménye szerint is a legkevésbé hat az egyén életminőségére. A kulturálisan aktív csoport legkedveltebb programjai, melyek hatással vannak az egyén életminőségére, sorrendben a zenés szórakozóhelyek, hagyományörző rendezvények, táncos szórakozóhelyek, múzeumok/kiállítások, majd a színház. A kulturálisan aktív csoport legkevésbé kedvelt programjai, melyek kevésbé hatnak az egyén életminőségére az a gyermek/ifjúsági programok, vallási rendezvények és az irodalmi estek.

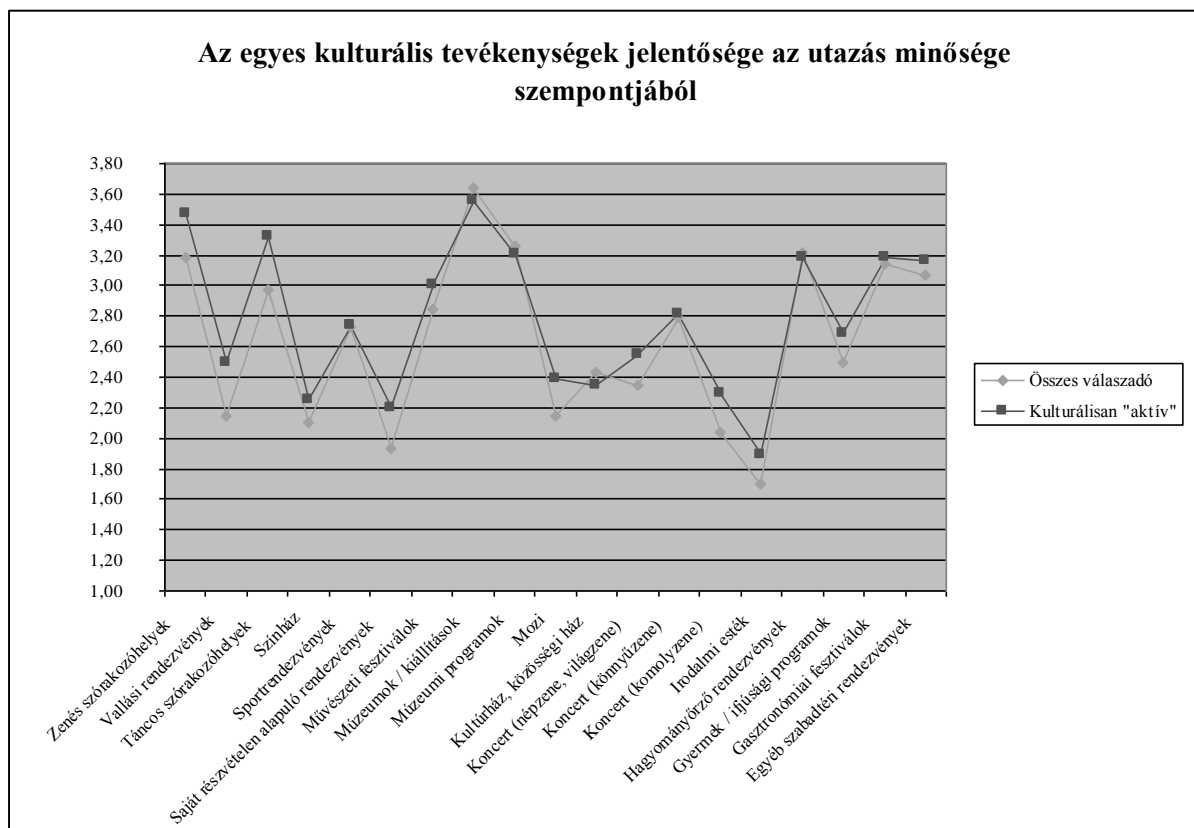
Látható, hogy minden esetben az irodalmi estek illetve a vallási rendezvények azok, melyek legkevésbé hatnak az egyén életminőségére. A turizmus-specifikus életminőség indexhez (TRQL vagy TÉMI) készült kutatás kapcsán szintén megállapították ezt a tényt, hogy a legkevésbé preferált tevékenységek közé tartozik a vallási rendezvényeken való részvétel.

A vezető 5 tevékenységből 3 esetén egyértelműen megállapítható, hogy az életminőségre gyakorolt hatásuk a teljes minta esetén általában alulértékelt, míg, akik részt vesznek ezekben a tevékenységekben érzékelhetően magasabbra értékelik azokat. Nem a tipikus magas kultúrát jelentő szórakozások talán ezért is rosszabb az általános megítélésük még is az ezen

tevékenységben részt vevők tisztában vannak kedvező hatásaival (szórakoztatás, kikapcsolódás, mely fontos az életminőség szempontjából).

A következő kérdéskörben azt vizsgáltuk, hogy az egyes szabadidős tevékenységeknek milyen jelentősége van az utazás minőségének megítélése szempontjából. Az eredményeket az alábbi ábra szemlélteti:

6. ábra

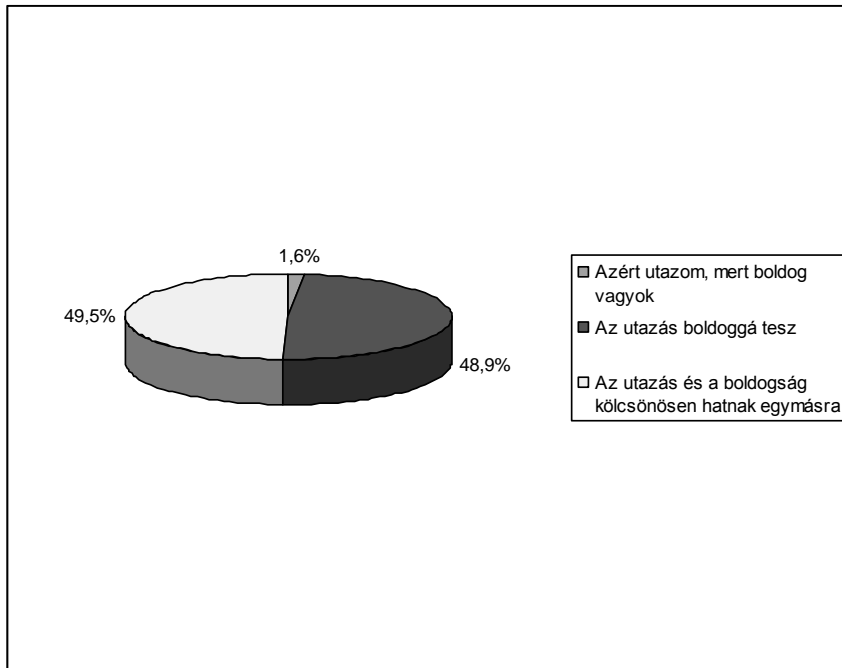

Forrás: saját szerkesztés

Itt is mint az előző ábra esetében hasonló sorrend született az összes válaszadó és a kulturálisan aktív válaszadók között. Ezen az ábrán is az látható, hogy a kulturálisan aktívak preferenciái a kulturális tevékenységek szempontjából az utazás során is hasonló, mint az életminőség szempontjából, tehát a legfontosabb programok a múzeumok/kiállítások, zenés szórakozóhelyek, táncos szórakozóhelyek, a legkevésbé preferált program a színház (mely az előző ábrán előkelő helyen szerepelt az életminőség szempontjából, de utazás szempontjából nem tartják fontos dolognak), saját részvételen alapuló rendezvények, és az irodalmi est, mely csakúgy, mint az előző ábrán itt is az utolsó helyen szerepel. Az ábra érdekessége, hogy az egyes tevékenységek értékének megítélése az utazások során sokkal nagyobb szórást mutat, mint a mindennapok során.

Végül megpróbáltunk fényt deríteni az utazásokon való részvétel és az egyéni boldogságérzet közötti összefüggésre is.

7. ábra

Forrás: saját szerkesztés

A szakembereket is megosztja az a két feltételezés, hogy az utazás teszi boldoggá az egyént vagy már eleve a boldogabb emberek utaznak. Kérdőívünkben erre a kérdésre is megpróbáltunk választ kapni. A fenti ábrán látható, hogy a legtöbb megkérdezett szerint (49,5%) az utazás és a boldogság kölcsönösen hat egymásra, 48,9% véli azt, hogy az utazás teszi boldoggá, míg, azért mert utazik az teszi boldoggá az egyént a megkérdezettek csupán 1,6%-a gondolta így.

Tehát az ábra alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy az utazás boldoggá teszi az embert, mely Veenhoven (2003) szerint az utazás ismétlődésével még inkább elősegítheti ezt az állapotot, így pedig az egyén életminősége is nőhet. Mindenesetre pozitív tény még az is, hogy a megkérdezettek egy másik jelentős százaléka gondolja úgy, hogy az utazás és boldogság kölcsönösen hat egymásra, tehát ha utazunk, akkor boldogak lehetünk vagy éppen fordítva, ha boldogak vagyunk, akkor szívesebben utazunk.

Jelen kutatásunkból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a turizmus szakmában az életminőség kapcsán feltett „örök” kérdésre a válasz a megkérdezettek alapján az, hogy az utazás teszi boldoggá az adott személyt, de ugyanakkor nem elhanyagolható tény az sem, hogy szintén sokan gondolják azt, hogy mindezek kölcsönösen hatnak egymásra.

Érdeemes azért azzal a ténnyel is foglalkozni, hogy ugyan nagyon kevesen jelölték meg, hogy azért utaznak, mert boldognak érzik magukat (1,6%), mégis fontos tényező lehet az utazás szempontjából, mert ahhoz, hogy valaki utazást tervezzen, lefoglaljon és elutazzon szükséges a megfelelő lelki állapot.

Következtetések

A kulturális és szórakoztató tevékenységek fontos szerepet játszanak a mindennapi életünkben és az utazásunk során, mely a kutatásunkból egyértelműen kiderült.

A megkérdezettek legnagyobb része a mindennapi életben és az utazási során is részt vesz kulturális programokon. A kulturálisan aktív csoportba tartozók voltak azok, akik a legnagyobb százalékban gondolták úgy, hogy ezek a tevékenységek jelentős szerepet játszanak az életminőségük alakításában. Az egyes kulturális tevékenységek közül az életminőség szempontjából is kiemelkedő programok voltak többek között a múzeumok/kiállítások és a különböző szórakozóhelyek meglátogatása, melyek nem csak a mindennapokban, hanem az utazás során is fontos tényezők. Mindkét esetben a legkevésbé preferált kulturális tevékenység az irodalmi est és a vallási rendezvényeken való részvétel, mely utóbbi egy korábbi kutatás kapcsán is ezt az eredményt hozta.

A kutatásból az is kiderült, hogy nem feltétlenül a leggyakrabban végzett kulturális tevékenységeknek van a legnagyobb befolyása az életminőség alakulására, hiszen ezek sokszor nem a magas kultúra, hanem a mindennapi szórakoztató tevékenységek tárgykörébe tartoznak. Ennek ellenére úgy gondoljuk, hogy a tevékenységeknek az életminőségre gyakorolt hatása jelentősebb, mint azt a programokon részt vevők feltételezik.

Érdekes tanulsága a kutatásnak az is, hogy a kulturális szabadidős tevékenységek hatása az életminőségre kedvezőbb, mint ugyanezen tényező megítélése az utazás minősége szempontjából. Ennek legfőbb oka az lehet, hogy az utazások minőségének megítélése sokkal komplexebb, ezt a tevékenységeken kívül számos tényező tudja pozitív vagy negatív irányba befolyásolni (például időjárás, kellemetlen útitárs, nem megfelelő személyzet)

A tanulmányunkból egyértelműen kiderült, hogy a kulturális tevékenységeknek fontos szerepe van életminőségünk alakításában és ezeken a programokon való minél több részvétel egyértelműen növelheti is ezt.

Irodalomjegyzék

- Andorka Rudolf, Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest, 2006
- Csapó János - Matesz Krisztina, A kulturális turizmus jelentősége és szerepe napjaink idegenforgalmában. Földrajzi Értesítő 2007. LVI. évfolyam 3.-4. füzet, pp. 295
- Diener, E. – Diener, M., Cross-cultural correlates of life satisfactions and self-esteem. Journal of personality and Social Psychology No. 68, 1995, pp.653-663
- Egedy Tamás, Városrehabilitáció és életminőség. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, Földrajztudományi kutatóintézet, 2009
- Godfrey, J. , Standard of Living or Quality of Life: Does One Come First? TD Forum, 2002
- Gondos Borbála, A turizmus és az életminőség kapcsolatának vizsgálata Magyarországon, Harsányi János Főiskola, Határok nélküli tudomány: Kihívások és lehetőségek a tudományterületek határain 2010. november 10. konferencia tanulmánykötete, 2011
- Hercz Ágnes, A kulturális tevékenységek megjelenése a mindennapokban és az utazási motivációkban, Harsányi János Főiskola, Határok nélküli tudomány: Kihívások és lehetőségek a tudományterületek határain 2010. november 10. konferencia tanulmánykötete, 2011
- Horváth A., Turizmus a kultúrában: (kultúra a turizmusban). - Magyar Művelődési Intézet, Budapest, 1999, pp. 47.

Inskeep Edward, A fenntartható turizmus fejlesztése, Irányelvek a turizmus tervezőinek és szervezőinek. Fordította: Deme Péter, Geomédia Kiadói Rt, Budapest, 2000

Magyar Turizmus Zrt., A Kulturális Turizmus Éve 2009 témaév legfontosabb eredményei, Turizmus Bulletin, XIV. évfolyam. 3. szám, 2010

Márkus Gy., A kultúra: egy fogalom keletkezése és tartalma. Társadalmi Szemle, 3: 39-54, 1992.

Michalkó Gábor, Boldogító utazás – a turizmus és az életminőség kapcsolatának magyarországi vonatkozásai, Budapest, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 2010

Sulyok J., Kulturális turizmus az európai városokban. – In. Turizmus Bulletin IX. évfolyam 3. szám, pp.18-30, 2005.

Szabó I, Kultúra és turizmus=kulturális turizmus? –Termékfejlesztés és kommunikáció. Konferencia előadás. Kulturális értékre alapozott térségi, regionális fejlesztés. Miskolc-Tampere testvérvárosi találkozója. Miskolc, 2004. október 12-15.

Veenhoven, R., The study of life satisfaction. In: Saris, W.E. – Veenhoven, R. – Scherpenzel, A.C. – Bunting, B. (eds): A comparative study of satisfaction with life in Europe. Eötvös University Press. Budapest. 1996, pp.11-48

Wessely A. (szerk.), A kultúra szociológiája. Budapest: Osiris Kiadó - Láthatatlan Kollégium, 1998

Williams, R., Kultúra. In. Wessely A. (szerk.): A kultúra szociológiája. Budapest, Osiris Kiadó, 1998 - Láthatatlan Kollégium, 28-32.